

Wåra gundlagars förswar, uti et bref til Rousseau.

1700-1829 53 E a Br. Förswar

National Library
of Sweden

FÖRSVAR

Ex. A

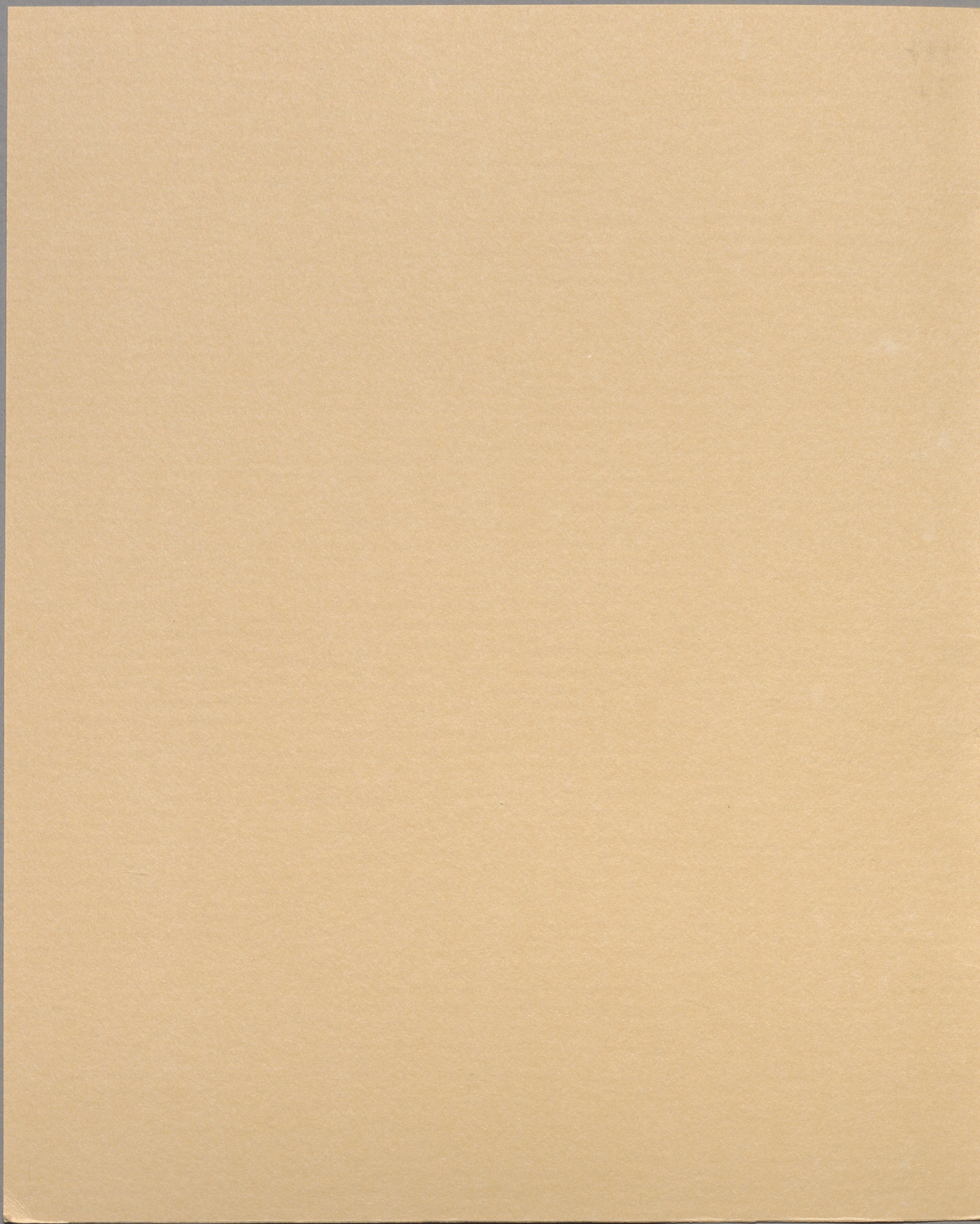
1771

Polit.

Sv.

(8r.)

1700-1829

1771
Ex. A

Politik
Sv.
(81)

1700-1829

Våra Grundlagars förswär, uti et Bref til Rouffeau.

Några år äro redan förflutne, sedan jag hade den lycka, at i Er person, så se en af vår tids yppersta Filosofer, hwars uplysta förstånd och goda hjerta, hedra Meniskligheten eswen så mycket, som hans lyckliga penna kraftigt förswaradt dess wärdighet och naturliga rättigheter, emot qwicka, men illhinte tadlars smådande anfall. Det war då mitt lyckeliga öde, at så se en stor Man på den ärofullaste högd af sin krets: Jag såg Er, Min Herre en utkorad Lagstiftare för et Fritt Folk, syftosatt at uppfylla deras öma förtroende. Hvad sällhet kunde icke Corsicanerne läswadt sig under styrelsen af så wisa Lagar, om icke en mächtig Grannes tiltagsenhet och deras widriga krigslycka, satt dem utur stånd at njuta frukten af Er ädelmodiga möda för deras bästa. Jag kan aldrig glömma huru artigt Ni afflog min trängna begäran at så se någon del af utkastet till detta Era arbete, då Ni sade: At en Swänst har så stort exempel af fullkomlighet, i sitt Fosterlands Grundlagar, at han ej kunde finna något nytt i Er plan, hwilken, såwida samhällens olika bestäfsenhet och omständighet tillåta, war fotad på samma principer. Detta gaf antedning til en discours, hwaruti jag måste beundra Er stora och noggranna insigt uti Sveriges Lagar och omständigheter, och kunde ingen ting wara mera smickrande för en Swänst som älskar sitt Fädernesland, än at höra Dess inrättningar och fördelar berömmas af en Man hwars witsord är och blir gällande både för samtid och efterwärlid. Jag måste nästan blygas, at af en utländsk Man hämta den öfwertryggheten, at det kan wara lika så ärofullt at kallas Swänst under vår Frihets och Hushållnings period, som under de lifande tidehwarf, som utmärkas af våra Förfäders segrar och eröfringar.

Er discours sådan föll på et ämne, som war mig något mindre angenämt, nämligen de små fel som insmyget sig antingen wid sammansättningen eller wid tillämpningen af våra Lagar, och som Lagstiftaren swårtigen kunnat inse, eller förebygga. Jag hade gerna önskad at häruti kunna wederslägga Edra tankar, men måste bekänna at jag då icke kände ämnet så wäl som behöfdes för at kunna inlåta mig uti dispute med en man af Er kunskap och tankestyrka, jag må-
ste

Ne således någa mig med Er ädelmodiga och billiga conclusion: At
sijelwa Skaparens wisja inrättningar, wore olägenheter och missbruk
underkastade; at det wore et frugilöst bemödande, at wisja undanröd-
ja följder, som äro offickeliga från sakernas natur och inbördes sam-
manhang: At i synnerhet Grundlagar, äro ganska enkliga at widröd-
ra, emedan den minsta rubbning däruti, sätter dem i fara at förlora
den helgd och agtning som är grunden til deras myndighet, utom
hvilken de bästa Lagar ganska litet kunna bidra till sit ändamål,
utan blifwa endast en öfning för project-makares uppfinnings-gåfwa
och et ständigt ämne för folkets skrik eller föragt. Baklande Lagar
hafwa alltid i följ, samhällets wanmägt, Deras wanhäf och för-
trampande äro säkra förebåd til et Rikes totale undergång. I alt
detta är jag så aldeles af Era tankar, at jag aldrig kan anse någon
för Sveriges wän, som wil införa någon förändring i Wåra Grund-
lagar, häst sådan de wunnet de störste kännares bifall, och äfwen
under en semtio års ärsfarenhet, befunnet så ganska wät lämpade ef-
ter Nations lynne, och i det nogaste enlige med deras systemål, at
de sel som i dem kunde finnas, måste vara ganska obetydliga. Men
jag wägar gå ännu längre, och påstå at de anmärkingar som ni och
andre uplyste män därwid gjordt, antingen fluter af et orätt begrepp
om saken, eller ock äro de så fina och lätta, at de ej äro af minsta
wigt hwarken på sanningens eller politiquens wägfäl, utan bewisa
mera uppfinnarens qwicka genie, än hans urstillings-gåfwa och wäl-
mening. Se detta är min öfvertygelse, som grundar sig på en wo-
ga granskning och jemförelse emellan alla de skäl, som mot och med
kunna anföras. Dock är jag ingen sådan Enthusiast, at jag icke än-
nu kan underkasta min tanka förnuftigt folks onidome; sanning är
alt det jag söker; derföre wil jag ock meddela Er mit försök at we-
derläggga de måst betydande inkast och anmärkingar som nonsin blif-
wit gjorda emot Sveriges Regeringsätt. Er rättelse skall vara mig
lika så kär, som Er approbation kan vara mig smickrande.

At ej tillräkliche bomar äro satte för den Lagstiftande Magte-
ten, så wida den kan ändra, tyda och lämpa Lagar efter god-
tycko och omständigheter, så at i fall någon olycklig enthousi-
asme eller Corruptions principe bleswe rådande, kunde sijelwa
Regerings-sättet stå i fara.

Anledning til detta inkast är dragen af det förbehåll som Stån-
der gordt sig uti ingressen af Regerings-Formen, at förklara och
för-

förbättra Fundamental-Lagarna när sådan rättelse befinnes outnå-
 bartig, och på allmän Riksdag öfwerenskommes. Men när detta
 jämföres med formularet til Riksdags Fullmäktiges Ed och instru-
 ction, jemte den puncten i våra Grundlagar som säger at en Riks-
 dagsman som proponerar eller steniplar någon ändring uti vår be-
 svurne Regerings-Form skal anses för Rikets fiende eller äminstone,
 owardig at vara medlem af Lagstifvande Magten, befinnes klarligen
 at Ständer äro lika så lagbundne när de förordna och besalla, som
 när de lyda; Och om någon Magt i samhället wore öfwer Lag, så
 wore det nästan lika mycket i hwars händer den låg; Friheten wore
 ändå såld. De äresförgätne försök, som tid efter annan, i detta äm-
 ne blifwit anstälde, hafwa så aflupet, at man hoppas det betaget
 våra Machiavellister all lust at vidare exponera sig för upelbade
 Medborgares nitälskan om Lagarnas hälgd. Hvad hjelper wäld och
 list, när de hwarcken förmå winna sit nedriga ändamål, eller kunna
 skydda äwårkaren från en billig näpft. Om också en olyckelig Con-
 junctur skulle gynna sådana lömska tilgrep, så kommer det an på hur
 ru länge en eller flera Usurpateurer skulle kunna behålla sit rof,
 emot en upretad hel Nation, som har både rättighet och förmåga at
 lagligen återtaga hwad förrådiskt blifwit afhändt, och ingalunda är
 bunden wid de försattningar och wilkor som des Fullmäktiga utom La-
 gar och instruction ingådt. Man ser således at Friheten, Gud ske
 låf är i temmelig säkerhet på den sidan.

Man medger wäl at det är en naturlig rättighet hos Lag-
 stifvande Magten, at efterse huru Lagar och försattningar
 emellan Riksdagarna blefwit iagttagne, och fordra redo af dem
 som detta wigtiga göromål waret anförtrodt; men däremot
 anses för ganska obilligt, at Ständer besatta sig med Lagens stips-
 pande; Man tror at wäld och mistag äro oundwikelige, när *dece-*
sion af Lagfrågor kommer an på en *pluralité* af folk bland hwilka
 minsta delen grundeligt känna Lagen eller äro wane wid des
 tillämpning.

Swänksa folket wore ganska olyckligt, om den Magten som skat
 skydda dem för wrångwisshet och oförrätt, samt hos hwilken deras
 åliggande och klagan sluteligen stadnar, skulle hafwa bundne händer
 at stippa rättwisa at besogade klagande, och ställa sådana til räkens-
 skap som henne ensidigt förhållet. Billigheten är ock merendels så tyd-
 lig och ensaldig, at man ej just behöfwer Advocat-studier för at ut-
 leta den samma. Alla de Lag-questioner som komma för Ständer-

nas ögon, äro alltid så anatomiserade och utarbetade i de förra instantier de genom gådt, at man wid första påseende kan fatta någorlunda redigt begrep om saken, och genom skalens jämförande på begge sidor i det nogaste afwäga sanningens och rättwisans proportion hos båda. Wäld och ensidighet kunna här så mycket mindre äga rum, som det är omögeligt för en eller några enskildte personer, at förleda eller corrumpera en hel pluralitet. Parti-affigter kunna ganska litet wärka wid sådana tilfällen, som det är just genom omwäldughet i privata mål, som et rådande parti skaffar sig credit och styrka. Wi hafwe också under en långlig erfarenhet sållan hört någon beklaga sig öfwer Ståndernas decision, så at jag fullkomligen tror at ingen redlig Swänst gifwes, som ej skulle willa anförtro sin rätt och wälfärd i deras händer.

Man säger at den största säkerhet, emot både Enwælde och Mångwælde, ligger i en noga jemwigt innom Råd-kammaren. Men om det skulle *balancera* på någondera sidan wore altid bättre at öfwerwigtigen wore hos Konungen, som naturligt wis äger mera *interêt* i sit Arf-Rikes wälgång och trefnad, än hwar och en Enskildt Råds-Herre, som defutom ofta, af sina *particuliere* omständigheter, *famille*-affigter, med mera, kunde dragas twärt emot både sin wilja och öfwertrygelse om det allmänna bästa. Men at Sweriges Konung, *au Contraire*, har för liten styrka i sin Råd-kammare, hålft sådan Rådets *Pluralitet*, ej allena kan öfwerösta Hans tanka, utan äfwen *disponera* Konungens Namn at dermed bekräfta et beslut, som wore aldrig så stridande emot Hans öfwertrygelse och wilja. At sådant med tiden kunde bana wägen til en *aristocratie*, som wore mycket förderfweligare för *Nation*, än det Enwælde, som våra Grundlagar i synnerhet sökt förebygga.

Den som först wäkt detta infäst merre hafwa ansedt Konung och Råd, som twenne Magter som wore uti en beständig *Contrarieté* emot hwarandra; lika som Nations rättigheter bäst skulle förwaras genom Deras inbördes opposition och Controll. Men våra Grundlagar weta ej af mer än en Lagstippande Magt, bestående af Konung och Råd tillsammans, men aldrig åtskillde. Lagstiftaren har så mycket mindre kunnat supponera någon skilgagthet dem emellan, som Konungen i Sin dyra Ed, owilkorligen förbundet sig at aldrig bestyra om Regerings ärender utom sin Råd-kammare, där

aldrig fatta något beslut förutan omröstning och pluralitet, anse pluralitetens beslut för sit åger, samt med sit Höga namn bekräfta, och främja värfställigheten därpå. Skulle då Konungen för sin Enskilda del ej så aldeles wåra af pluralitetens mening, åger Han rättighet at lämna sina anmärkingar därwid til Protocollet, at förwaras til Ständernas sammankomst. Sådant kan ej annat än wara et tillräckligt band på Rådet, som weta at de skola stå til ansvar för sina Rådslag och gerningar, och at det mycket skulle aggrawera deras förseende, om de besunnos hafwa söndrat sig från Konungens tanka, utan sådana skäl som kan ursäkra dem i hela werldens ögon. Är icke detta motwigt nog på Konungens sida? Men annan jemmigt tillåter aldrig wårt Regeringsfätt, hälst sådan wi så wäl sedt wårkan därpå, när en sådan Equilibre i Rådskammaren försatte alla Regerings ärender uti fullkomlig inactivité, och nödgade Ständerna at inrätta Stämpelen, til sådana äfwenlyrliga oredors förekommande för framtiden. Det wore wäl, ej något särdeles äfwenlyrligt wid at lämna decission i Rådskammaren i Konungens händer så länge wi åga god och förnuftig Öfwerhet, men en Grundlag bör ej allenast wara inrättad efter det närwarande, utan bör förutse och förekomma alla möjliga casus, för efterwårlden. Det är annars just förträffligheten af wår Constitution at Lagskipningen allestädes ligger i sådana händer, som aldrig kunna undandra sig at göra redo för bruket af et så högt förtroende. Kan wäl några starkare band läggas på menniskor, än när deras heder deras timeliga wålfärd måste gå i borgen för deras Skyldigheters fullgörande; kan större säkerhet winnas under något Regeringsfätt i wårlden? Nej aldrig. Likwäl har det sunnets Folk, som ej hafte öfwer brist på säkerhet i Sverige; men ingen ting är så särdeles som de medel dessa föreslaget til säkerhetens winnande, och måst gå ut på Redogörelsens inskränkning eller aldeles affkaffande. Om de mena säkerhet för Ambetsmän, at utan eftersyn och ansvar så göra sig den måsta nytta de kunna, af den sig anförtrodde myndighet, upbörd, m. m. så måste man medge at planen war wäl nog anlagd; men om dermed skulle påskyttas någon fördel för det allmänna, så måste jag bekänna det jag ej åger skarpsinnighet nog, at utleta et sammanhang, som måste wara ganska träffligt och hopplappadt, emedan jag sedt sjelfwa de största uphofsmanerna brydda nog wid des utredande. Huru kan icke en elak sak förmodrka och förbrylla det största wett. Man måste falla i en hä-

pen förundran, när man ser stora män afwika ifrån et ädelt och nationelt tankesätt det de länge ärofullt förswarat, och kasta sig hufvudsakliga i et wanhederligt oppositum, falla ifrån den hurtigaste och starkaste frihets anda, til de kynnande lömska trådoms principier som de förut hos andra straffat och försögt med Lagens yttersta stränghet. Sådana politiska renegater måste ju til slut förlora all heder, all omtänka, til och med sit samwete och öfwerlygelse, och således bör man ej bli surprenerad öfwer några steg de kunna taga eller hwad fattler de soutenera; ty så snart en Menniska hunnet mätta eller förqwäfska sin ambition, och förhårda sit hjerta, kan sådan ej mer än et enda motive särdeles wärka på dess gärningar, nämligen Egennytta, hwilken inspinerar så mycken begärelse, och så liten delicatess, at et sinne som styres af denna driffjäder, kan föras til allting, godt eller ondt lika mycket, allenast någon fördel, någon winning äro därmed förknippade. Wi kunna likwäl anse sådant folk som mindre farliga, så länge de ej kunna uträtta så mycket utom Ständernas pluralité, hwilken wi af erfarenhet weta, ej så lätt kunna förblindas af det wackra smink, hwarmed våra project-Fabriqueurer plåga förgylla sina förläteliga anslag. Ständerna hafwa och i alt sådant bundne händer, emedan de ej äro några despoter, utan et fritt folks fullmäktige bundne wid Lagar och instruction.

Man medger at Redogörelsen inför Lagstiftande Magten är både billig och nyttig, men at den, af stiftewis rådande partier kan misbrukas til beständig förändring i Ministere och systeme, at således hwarken Rikets hushållning, eller statsplaner, kunna komma til någon stadga, utom det at försvarne Män, oftast måste lämna Riksstyret i händerna på oförfarna efterträdare, som åter igen knapt hunnet blifwa wane wid sina Embeten, förän de blifwa slagne ur brådet och så vidare. At denna olågenhet kan upwäga alla de fördelar som inrättningen annars medförer. m. m.

Man måste tilstå at detta inkast kan bestyrkas af teml. giltiga Exempel, at ganska wärdiga män gådt unur sina Embeten, för nog ringa preterier; Men jag tror aldrig at sådana förändringar kunna wärka så mycket til det Allmännas skada, så länge högsta Lagstiftande-Magten altid är i redofyllidiges händer, af hwad tankesätt de ock äro; sådan kan det göra allmänheten lika mycket om den eller den familjen sitter i högseter; desutom kan ju ingen ting annat än Nations
miss

missnöde, decidera Ständernas pluralitet emot de personer som des förtroende tillförne uphögt. Och kan ingen betaga et folk des naturliga rätt, at försöka hwilket dera tankesätt det finner måst bidra gande till allmänt wäl; sådan man då pröfwat och jämfördt lust och ledt på begge sidor, lär man ej underlåta at efter yttersta förmåga soutenera det parti, som befinnes hafwa det bästa ändamål och så krasste medel til des winnande. Man kan så mycket mera göra sig denna förhoppning, som ofstadighet aldrig waret Swenska Nations Character, men wäl beständighet och ståndagighet, så framt ej våra utlänksa systemer, nu aldeles omskapadt folkets lynne. Det jag ej will förmoda.

Om man säger at Riksstyrelsen lider genom tida ömsning i Rådskammaren, då gamla förfarne Rådsherrar måste lämna rum åt yngre och oförfarne, så är det en curieuse reflection på våra högre Ämbetsmän, igenom en långlig tjenst och lysande ägenka per banat sig wägen til de äreställen, som i wigt och wärdighet äro närmast Rådskammaren och af hwilka den wid existerande ledighet kommer at besättas. Sådana män som hwar och en i sin sphere, gådt alla grader igenom, böra supponeras äga en skicklighet och mo gnad, som gör dem wärdiga til purpuren, äfwen förän de den winna. Således måste skillnaden emellan afgående och tilträdande Råds herrar, i den delen vara ganska ringa. Men om wid en sådan hwalffning skulle hända, at någon igenom mistag eller partihetta skulle blifwa ofskylligt stört ifrån et Ämbete, det han wärdigt upfyldt, så wore det wist ganska illa, men så har man ej något exempel i Sverige, at den som på sådant sätt warit lidande, icke fådt någorlunda reparation.

Andteligen har man hördt anmärkas såsom felagtigt, at ej mer än 2:ne ständs privilegier äro intagne ibland våra fundamental Lagar, liksom Adelens och Presternas rättigheter wore mera helige än de som tilhöra de begge öfrige Stånden.

Härpå kan swaras, at våra grundlagar i den delen ej weta af någon skillnad eller prerogative Stånden emellan, utan äro Borgare och Bonde Ståndens privilegier lika så fast bekräftade och heligt beswurne, fast än de för sin mångfaldighet och widlöftighet, ej kunnat renckas tilsamman med våra öfrige fundamental-Lagar. Swea Rike utgöres af fyra Stånd, som alla äga lika rättighet til Lagarnas hängd och beskydd; lika wäg öppen til Konungens nåd och

Med:

Medborgares förtroende, genom snille och förwärfwad sticketlighet, tap-
perhet, flit, och andra Medborgeliga Dygder; det kommer endast an
på hwar och ens industrie at winna alla förmåner i samhället. Den
rätta Elprit af en fri Regering är således noga bibehållen alt igenom
våra Lagar och församlingar, så at en Swensk i hward Stånd han
wara må, wärfeligen bör skatta för en lycka at wara född i et
land, där alla inrättningar gynna des omhugsenhet om sin fortkomst.
Vina Swenska Läsare låra lätteligen finna at denna lilla apol-
logie för Wårt sälla Regeringsätt ej waret årnad at komma för
deras ögon, emedan den ej innehåller annat än så allmänt årkände
sanningar, som ganska så af wårt Fosterlands Inbyggare kunna wa-
ra okunniga om, och ingen af oss bör wåga sätta i twifwelsmål.
Men när man detta oagrade dageligen ser skrifter som wilja insin-
era falska och häremot stridande principer, och man äfwen hör folk
förblindade eller illsinne nog at soutenera sådana satsar, så är högst
nödigt at förekomma och warna en ensaldig allmänhet, för det mör-
dande förgift, som under desas ljusliga kryddning och retande färgor
ligger förborgadt; Emedlertid är det swårt at se hwart hån våra
djerwa reformateurer lysa. En Aristocratie har årfarenheten
nog wisat aldrig kunna bära sig i Sverige; och hward Enwålde an-
går, så hafwe wi Gud ske låf, en Konung, som känner Nations lyn-
ne, wördar sina dyra förbindelser och pligter, samt ömar om sitt folks
rättigheter; är det under en sådan Konung som man skulle willja
omstöpa våra Grundlagar? Nej! GUSTAFS Regering liknar sig ej
at blifwa någon Periode för smickrare. Wi hafwa taget Wår
Frihet som en skänk af den första GUSTAFS hand; wi wänte bil-
ligt des hågn och trygghet under den andra GUSTAFS Spira. Hu-
ru skulle Han annars wåra wärdig Sin Ått, Sitt Namn, och de
stora, de sällsynte ägenskaper hwarmed Himmelen Honom utrustadt?
Swänks Friheten har således ingen ting at frugta; utan wi kunna
anse alla försök däremot med det kallfönniga föragt som wanmäktig
ondska förtjenar.

SEDERM,

Tryckt uti Kongl. Finska Boktryckeriet,

hos JOHAN ARVID CARLBOHM, 1771.

